

Úvod

Již v době mého působení v pěveckém sboru Mládí, působícím při Základní umělecké škole v České Lípě, bylo úkolem vypracovat referát na téma „Sborový zpěv na Českolipsku“. Při kolektivním zpracovávání tohoto úkolu jsme dospěli k závěru, že dostupné informace o sborovém zpěvu se nacházejí v různých zdrojích (denní tisk, měsíční tisk, kroniky apod.), ale neexistuje jejich souborné zpracování. O vybraných pěveckých sborech dokonce nejsou či se nedochovaly písemné zmínky a zprávy o nich je možné získat pouze jedinou cestou – osobním setkáním se členem sboru nebo jeho vedoucím. Z důvodu výše uvedených nedostatků jsem zvolila právě téma „Pěvecké sbory Českolipského regionu“.

Za dobu mé vlastní sborové praxe v tomto regionu bylo vedeno několik diskuzí na téma historie i současnosti pěveckých sborů na Českolipsku. Téma jsem zvolila také pro opomíjení naší společnosti této kulturní tradice, která se v současné době zabývá spíše úspěchy našich regionálních sportovců a na úspěchy hudební kultury není bohužel brán takový mediální ani společenský zřetel. Informovanost lidí, ať už v tomto regionu nebo v celé naší zemi, týkající se úspěchů hudebních těles, je nízká. Bylo by hodno zamyslet se, z čeho pramení nedostatečné vědomí veřejnosti týkající se právě zdárného reprezentování našeho kraje pěveckými soubory. Negativní je i skutečnost, že zájem dětí i dospělých o sborový zpěv má klesající tendenci. Proč tomu ale tak je? Dříve se lidé mnohem více scházeli za účelem společného zazpívání si, tak proč se tento stav nezachoval v tak hojné míře až do dnešních dnů?

Práce se opírá o sbírky údajů a faktů z různých doložených zdrojů, které jsem vyhledala v dostupných publikacích. Pro nedostatek potřebných informací v těchto zdrojích jsem se rozhodla praktickou část práce provést následovně – zorganizovala jsem několik autentických rozhovorů se sbormistry (Petr Novák – sbormistr Dětského pěveckého sboru a Českolipského Evergreenu, Jiří Štrobl – sbormistr pěveckého sboru Camella a Josef Zadina - sbormistr Severočeského filharmonického sboru Česká Lípa – Liberec).

Hlavním cílem práce je prozkoumání a analyzování pěveckých sborů Českolipska, především zjištění jejich kulturního významu pomocí dosažených úspěchů, které jsou pro tento region významným přínosem.

Při sběru faktů byl projeven zájem českolipskou Základní uměleckou školou o soubornou sbírku údajů popisovaných v této bakalářské práci.

1. Dějiny, kulturní a společenské podmínky České Lípy

1.1 Před vznikem města

V 2. polovině 13. století vznikl ronovský hrad, bylo tomu však ještě před rokem 1277 (v tomto roce se o něm poprvé zmiňuje jistý Čeněk). Hrad Lipé (nebo také Lipá) byl v severních Čechách několikátým opevněným sídlem Ronovců. Poprvé se o Lipém hovoří v predikátu Jindřicha z Lipé z roku 1296. Okolo roku 1319 dostali hrad do rukou páni z Dubé. Hynek Berka z Dubé byl první označen „dominus de Lipa“. Právě za jeho vlády povýšila původní předhradní osada na město.¹

1.2 Vznik města až po husitské války

Město Lipá vzniklo přibližně na začátku 14. století. Pro malé množství dochovaných pramenů není znám konkrétní rok. Právní statut byl Lipé udělen královským městem Žitavou, což dokládá listina Hynka Berky z Dubé z roku 1381. K základním městským právům patřilo právo mílové, právo samosprávy, právo várečné, právo tržní i právo zbudovat hradby. Městské hradby vznikly v první třetině 14. století. Původní stavby byly postaveny ze dřeva, až v gotice či renesanci je nahradily domy zděné. Výjimkou je sklep nacházející se pod budovou radnice a farní kostel v jádru města. Kostel Sv. Petra a Pavla byl pět set let centrem pro církevní život (až do požáru, který vypukl roku 1820). V tomto kostele byl farářem vždy člen rodiny Weitmilů. Příslušníci této rodiny také zastávali dědičnou funkci rychtáře (až do doby husitských válek).²

Roku 1348 zemřel Hynek Berka z Dubé. Jeho majetek si mezi sebe rozdělili jeho synové Jindřich a Hynek. Ve 14. století, konkrétněji v druhé polovině, se začalo stavět i za hradbami města (pro nedostatek stavebních míst ve městě). Dálkové cesty dříve míjely město na západě i východě, nyní však již vedly skrze město (Lipá byla tržním střediskem). Pocestní a obchodníci mohli do města vstoupit čtyřmi branami: Dlouhou-na jihu, Mariánskou-na severu, Zádušní-na západě a Křížovou-na východě.³

¹ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 11-15 s.

² PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 17-19 s.

³ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 20-21 s.

V druhé polovině 14. století a počátkem 15. století se již nacházejí zprávy, které svědčí o tom, že v této době existovaly ve městě význačné objekty (kostely, radnice, farní škola, mlýny, masné krámy, ševcovské dílny).⁴

V roce 1380 zasáhla morová epidemie skoro celé Čechy (kromě východu a jihu). O tom, jak moc bylo zachváčeno Českolipsko nemáme přímé zprávy. Město se stalo obchodním i řemeslným centrem, ale přesto ho v následující době čekaly těžké zkoušky. Došlo k drancování husitskými vojsky. Nezabránilo tomu ani městské hradby.⁵

1.3 Husitské války

Husité dobyli a vypálili klášter Hradiště v roce 1420. Tento klášter nebyl znovu obnoven a jeho majetky poté spravoval majitel panství Hynek Berka zvaný Hlaváč.⁶

Hynek Hlaváč byl v kraji předním představitelem katolické šlechty. V Horní Lužici se stal zemským fojtem (královským místodržícím). Také se snažil utvořit alianci s dalšími katolíky (k obraně před husity). Roku 1422 Hynek onemocněl (hejtmanem jmenoval Viléma z Ronova) a dalšího roku umírá. Následujícími majiteli panství byli Jan Berka Tolštejnský a již zmíněný Vilém z Ronova, ale oba umírají už v roce 1425. V důsledku toho se přihlásili další dědicové.⁷

Začátkem května 1426 začali kališníci drancovat v okolí hradu Lipého (následně také vypálili Mimoň a bezúspěšně zaútočili na Ralsko). Když se vrátili k Lipé, ta se vzdala (19. května).⁸

Jindřich Berka z Dubé (zvaný Hlaváč) se stal lipským hejtmanem. Pobýval na Lipém až do smrti (krátce po roce 1427). V červnu 1428 Lipé obsadil Jan Smiřický. Husité stále putovali krajem.⁹

V polovině roku 1433 získal Lipé Jan Černín z Černína (byl husitským hejtmanem).¹⁰

⁴ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 23 s.

⁵ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 23 s.

⁶ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 29 s.

⁷ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 29 s.

⁸ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 29 s.

⁹ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 31 s.

Husitské války skončily. Následovaly neshody Lužice s Vartenberky. Zikmund z Vartenberka byl od roku 1426 pánem na Lipém a vedl boje proti Lužici. Když zemřel, pokračovali v bojích jeho synové Jan a Jindřich. Přibližně od roku 1444 vlastnil hrad Jindřich Berka z Dubé. Někteří historikové jsou toho názoru, že Jindřich Berka zemřel v roce 1447. Poté vládl jeho syn stejného jména až do roku 1470. V roce 1469 město Lipá vyhořelo. Vartenberkové uzavřeli s Lužicí mír koncem roku 1468. Po smrti Jindřicha Berky z Dubé získali hrad jeho synové Jiřík, Petr, Jan a Jaroslav.¹¹

1.4 Doba jagellonská

Nejstarší ze čtyř bratrů, Jaroslav, zemřel před rokem 1492. O několik let později vypukla v Čechách epidemie moru. Více než třetina obyvatel Lipé moru podlehla.¹²

Jan Berka zemřel roku 1501. Majetek dvou zemřelých bratrů zdědili jejich synové (synové Jaroslava – Zdislav a Adam; syn Janův – Václav). Město se rozvíjelo, což bohužel přerušil velký požár, který vypukl v roce 1515. Hrad byl po požáru přestaven v sídlo a od té doby se začal označovat jako zámek. Vartenberkové postupně získávali části hradu, v roce 1533 vlastnili tři čtvrtiny a zbylou čtvrtinu vlastnili Berkové. Roku 1591 již patřil hrad Vartenberkům celý.¹³

1.5 Začátek éry Habsburků

V této době vlastnili hrad Zdislav Berka z Dubé a Václav z Vartenberka. Roku 1526 zahynul král Ludvík Jagellonský. Českým kálem byl zvolen Ferdinand I.. Zdislav se poté stal Ferdinandovým rádcem a důvěrníkem. Roku 1552 zemřel Václav z Vartenberka, jeho dědici bylo v té době pouhých 11 let. O rok později odkoupila Václavova manželka Kateřina z Hungerkoštu od Zdislava čtvrtinu města, díky tomu získali Vartenberkové vládní převahu. Zdislav zemřel roku 1553.¹⁴

¹⁰ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 31 s.

¹¹ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 31-35 s.

¹² PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 37 s.

¹³ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 37-41 s.

¹⁴ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 47-51 s.

1.6 Doba krále Rudolfa II.

Ve škole při chrámu sv. Petra a Pavla se kladl velký důraz na hudbu. Roku 1560 nastoupil Jan z Vartenberka (dědic po Václavu z Vartenberka). Vládl třicet pět let a toto období je nazýváno „zlatým věkem České Lípy“.¹⁵

1.7 Období před bitvou na Bílé hoře

Po smrti Jana z Vartenberka i jeho dědice Adama roku 1595 vládla Janova druhá manželka Barbora rozená z Lobkowitz. Roku 1617 obsadili Lipou Jan Jiří a Ota Jindřich Vartenberkové (město bylo zadluženo). Díky přistěhovalcům z Německa a obchodním stykům se obyvatelstvo Lipé v 16. století poněmčilo. Šlechta zůstala do konce 16. století česká.¹⁶

1.8 Vláda Albrechta z Valdštejna

Nynější vrchnosti (Janu Jiřímu z Vartenberka a Volfovi ze Salhauzu) zabavila jejich majetky císařská armáda. Vše odkoupil Albrecht z Valdštejna a věnoval Isabelle Harrachové (jeho druhá manželka). Díky tomu bylo město sjednoceno. Obyvatelé se od roku 1623 začali vystěhovávat za hranice z obavy, že jim bude znemožněn volný vývoz zboží. Na podzim roku 1631 začala několikaměsíční okupace saskými vojsky. V únoru roku 1634 byl zavražděn Albrecht z Valdštejna.¹⁷

1.9 Období třicetileté války

Fakt, že vrchností se stala vdova po Valdštejnovi, nebyl Českolipanům vůbec po chuti. Českou Lípu okupovali po deset let Švédové, kteří opustili Čechy jen díky finančnímu obnosu. Válka skončila v létě roku 1650. Poté však postihl obyvatele mor. Česká Lípa trpěla i

¹⁵ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 53 s.

¹⁶ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 59-61 s.

¹⁷ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 63-67 s.

v důsledku válek, které vedla habsburská monarchie. Město a panství měl na dlouhou dobu ve svých rukách Arnošt Vojtěch Harrach, což bylo pozitivní skrze jeho schopnost urovnávat konfliktní situace v této válečné době.¹⁸

1.10 Počátky vlády Kouniců

Za nedlouho se měla chopit vlády Marie Alžběta (dcera Isabelly a Albrechta z Valdštejna). Měšťanům se její vladaření nezamlouvalo, a z toho důvodu si stěžovali Leopoldovi I. Alžběta měla se svým manželem hrabětem Rudolfem Kounicem sedm dětí, z nichž 3 zemřely. Alžběta zemřela v pouhých osmatřiceti letech na choroby, které byly způsobeny tehdejšími stylem života. Rudolf zemřel dva roky poté. Arnošt František (prvorozený syn a zároveň hlavní dědic) nebyl v té době zletilý, jeho poručníkem se stal kardinál Harrach. Arnošt odkázal vše svému synovci pánu hraběti Karlu Ferdinandu z Valdštejna a roku 1680 zemřel. V této době se v Lípě rozmáhala velká epidemie moru. Po Karlu Ferdinandovi z Valdštejna se roku 1696 ujal města i panství Jan Vilém (nejmladší bratr Arnoštův).¹⁹

1.11 Baroko

V baroku byla lidem nejbližším uměním hudba. Ta se vyučovala ve škole při městském kostele, v klášterní latinské škole i ve školách soukromých. Zrodila se zde řada hudebníků.²⁰

„Na obyvatelích bylo znát, že ve školách byla nejdůležitějším předmětem hudba a pěstovala se denně nejméně dvě hodiny. Školní chlapci i dívky byli schopni vystupovat veřejně. Tělesa dospělých byla vokální a instrumentální. Ve sborech účinkovaly i ženy.“²¹

Účast žen ve sboru byla v této době raritou, bližší informace o této skutečnosti bohužel prameny neuvádějí.

Hudba zaznívala pro světské účely: „...při obnovování městské rady, při příjezdu duchovních či světských vrchností do města, při průvodu zvoleného lukostřeleckého krále o

¹⁸ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 69 s.

¹⁹ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 71-73 s.

²⁰ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 75 s.

²¹ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 75 s.

letnicích²², při výročních žakovských zkouškách, při divadelních vystoupeních žáků na počest městské nobility atd.²³ Konaly se i polonáboženské a světské akce: „...vysvěcování nových staveb a soch, pohřby členů cechů nebo veřejných hodnostářů, velké průvody přes město o svátku Božího těla, výročí posvěcení chrámů nebo jejich patronů. V oblibě byly zpívané litanie²⁴, zpěvy při křížové cestě, májových mariánských pobožnostech, odpoledních nedělních požehnáních, při adventních rorátech²⁵“.²⁶

Z latinského českolipského gymnasia vycházelo mnoho virtuózů a hudebních skladatelů (v roce 1777 byl snižován počet gymnasií a toto gymnasium mohlo vyučovat pouze soukromě, což bylo roku 1804 zrušeno). Pašijové hry se staly populárními. V průvodu byli z hudebníků trubači, bubeníci a zpěváci. Zásahem Josefa II. byly nakonec pašijové hry zrušeny a koncertování při bohoslužbách taktéž. Kostely (svatého Petra a Pavla, Narození panny Marie, Všech svatých a Povýšení svatého Kříže) byly postupem času vybaveny notami a hudebními nástroji.²⁷

Požár celé České Lípy, který vypukl v roce 1787, bohužel zničil barokní město.²⁸

1.12 Slezské války

Tři slezské války za vlády Marie Terezie poznamenaly Českou Lípu. Bylo povražďeno mnoho českolipských židů, utrpěl klášter, byla zničena úroda díky táboření vojsk kolem Špičáku, některým měšťanům byl odveden dobytek. Česká Lípa trpěla následky až do roku 1763, kdy byl uzavřen Hubertsburský mír. O patnáct let později vypukla válka o bavorské dědictví. Za napoleonských válek vtrhnul Napoleon do Čech a zanedlouho (na konci léta 1813) ze severních Čech ustupoval.²⁹

1.13 Boj za práva a svobody

²² Křesťanský svátek, který je slaven padesát dní po Velikonocích

²³ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 75 s.

²⁴ Modlitba složená z melodických částí pronášena knězem při bohoslužbě a opakovaná lidmi

²⁵ Specifická mariánská mše

²⁶ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 75 s.

²⁷ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 75-81 s.

²⁸ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 79 s.

²⁹ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 87-89 s.

V roce 1696 začal vládnout Jan Vilém Kounic (nejmladší ze synů Alžběty Kounicové). Za jeho vlády se ve městě řešilo mnoho sporů. Po něm nastoupil Jan Josef Vilém (jeho syn). Roku 1759 odkázal město svému mladšímu bratrovi Janu Adolfovi (neměl vlastního dědice). Dále převzal vládu syn Jana Adolfa-Michael Josef, bylo tomu tak v roce 1771. Za dobu, kterou vládnul (padesát let), se přihodilo velké množství pohrom (povstání, drancování německými armádami, požár atd.). Michaelův syn Vincenc Karel Josef převzal vládu roku 1820, na činech Vincence i jeho syna Michaela byl zřejmý vliv osvícenství.³⁰

V roce 1820 Lípa během necelých čtyř hodin vyhořela. V popel se proměnilo přibližně pět set domů. Později bylo zakázáno stavět ze dřeva. „Německy i česky byla vydána jarmareční písnička o ohňové katastrofě České Lípy a z jejího výtěžku byla obnovena škola.“ Město bylo přestavěno ve stylu empíru.³¹

Anton Krombholz (děkan, který byl roku 1821 přeložen do Lípy) zde založil několik školských zařízení. V roce 1828 otevřel městskou hudební školu, kde se vyučoval zpěv a hra na nástroje. V České Lípě pobývali i významní hudebníci. Nutno zmínit Karla Černického (žák Františka Škroupa) či bratry Studničkovy (Václav a Josef). V České Lípě se konaly koncerty i opery.³²

1.14 Období od revoluce k absolutismu

„Zpěv písně Kde domov můj rozezněl 5. března 1848 sál hotelu U červeného lva (čp. 2) při výročním koncertu Pěveckého a hudebního spolku se sólistou Josefem Hackelem z Nového Boru. Český a německý zpěv Škroupovy a Tylovy písně byl přijat s pohnutím a posluchači si vynutili opakování českého znění naší pozdější národní hymny.“³³

V dubnu 1848 byla měšťany založena Národní garda, vstoupilo do ní dvě stě padesát měšťanů. V létě roku 1852 byla rozpuštěna. Novým starostou se stal Michael Sommer. V roce

³⁰ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 91-95 s.

³¹ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 109-111 s.

³² PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 98-99 s.

³³ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 115 s.

1849 se Česká Lípa stala krajským městem. Začaly vycházet první českolipské noviny „Böhmisch Leipaer Anzeige-Blatt“. Do města byla zavlečena cholera. V roce 1849 vystřídal Michaela Sommera Josef Scheiner, který roku 1858 rezignoval. Poté byl po tři roky starostou Anton Zink.³⁴

Roku 1850 mohla být zřízena ve městě zemědělská škola. O osm let později byla založena městská knihovna. V této době měla Lípa necelých devět tisíc obyvatel. V roce 1862 byla založena městská spořitelna.³⁵

1.15 Česká Lípa městem škol

14. listopadu 1867 přijel do České Lípy první vlak. Za starosty JUDr. Josefa Schönfelda se rozvíjelo školství. Roku 1869 se začala na náměstí stavět reálná škola. Deset let na to byla otevřena zemědělská škola. Roku 1882 bylo otevřeno nové státní gymnázium, mělo nahradit augustiniánské gymnázium sídlící v klášteře, které již nevyhovovalo. Od roku 1868 měla Česká Lípa vlastní obchodní školu a o šest let později i pokračovací živnostenskou.³⁶

V roce 1884 byla radnice přestavěna do novorenesančního stylu. Rozhledna na Špičáku byla otevřena zpěvem pěveckého spolku v roce 1855. Roku 1895 se začala stavět dívčí měšťanská škola, chlapecká byla postavena o pět let později. 28. prosince 1898 byla otevřena nová železniční trať z Liberce do České Lípy.³⁷

1.16 Dovězení modernizace

Při stavbě kanalizace, která odváděla povrchovou a odpadní vodu do Ploučnice, byly občas nalezeny předměty následně umístěné v muzeu, které bylo nově založeno. V roce 1901 byla v Dubici (okraj města) otevřena nová jatka. Na konci léta roku 1900 byla z České Lípy do Liberce otevřena železnice. O sedm let později byla dostavěna kavárna Union, což bylo

³⁴ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 115-117 s.

³⁵ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 117 s.

³⁶ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 121-122 s.

³⁷ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 125-127 s.

vrcholem secese v tomto městě. Byl podán návrh na změnu jména města. Návrhy „Německá Lípa“ ani „Lípa v Čechách“ neprošly.³⁸

1.17 Od první světové války po okupaci

Následkem uhelné krize v roce 1916 se některé potraviny (maso, zelenina) musely do České Lípy dovážet z okolí Prahy nebo až z Uher. Lidé byli hladoví a ještě téhož roku došlo k demonstraci. Děti chodily do školy jen na polovinu výuky. V únoru nastaly uhelné prázdniny a do školy se nechodilo vůbec. Chléb měli lidé na přiděl, mouky bylo velmi málo.³⁹

V roce 1921 mělo město necelých dvanáct tisíc obyvatel, z toho necelých tisíc pět set národnosti české. V budově, kde sídlila německá obecná škola, byla roku 1919 otevřena česká obecná a poté měšťanská škola. Ve stejné budově bylo o rok později zřízeno i české reálné reformované gymnázium. Došlo k rozvoji obchodu a služeb. Byl otevřen obchodní dům GEC Warenhaus a firma Baťa nechala postavit obchodní dům. Roku 1921 byl v České Lípě postaven první činžovní dům.⁴⁰

Na konci roku 1927 vznikla česká hudební škola. Nedlouho poté byla při hudební škole založena Českolipská filharmonie, která pravidelně koncertovala. Kulturní aktivita Čechů, ač jich byla menšina, se vyrovnala německé.⁴¹

Když padly v říjnu akcie na burze, i Českou Lípou postihla hospodářská krize. Bylo propuštěno mnoho zaměstnanců. 24. dubna 1937 se z České Lípy poprvé vysílalo přímým rozhlasovým přenosem.⁴²

Lidé se často shromažďovali v nové tělocvičně, kde se konaly koncerty. 15. března navštívil Adolf Hitler Českou Lípou. Návštěva to byla rychlá, Hitler zde v podstatě jen přisedl z vlaku do auta a pokračoval v cestě do Prahy. V prvním měsíci roku 1945 čítalo město dvacet tisíc obyvatel. Město nebylo skoro do skončení války bombardováno.⁴³

³⁸ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 131-132 s.

³⁹ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 137 s.

⁴⁰ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 141-143 s.

⁴¹ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 144-145 s.

⁴² PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 147-149 s.

⁴³ PANÁČEK, Jaroslav, VOJTÍŠKOVÁ, Marie a SMEJKAL, Ladislav. *Z dějin České Lípy*. Česká Lípa, 1999. 153-154 s.

1.18 Od osvobození města po současnost

Poté, co bylo město dne 9. května 1945 osvobozeno, vrátila se sem většina obyvatel. Následky po bombardování byly postupně odstraňovány. V následujících desetiletích počet obyvatel rapidně narostl. Díky těžbě uranu došlo ke zvětšení města. V roce 1992 měla Česká Lípa již čtyřicet tisíc obyvatel. V sedmdesátých a osmdesátých letech zde byla postavena panelová sídliště.⁴⁴

Panelové domy se stavěly i blíže k historickému centru města, což mělo dopad na vzhled města. Centrum města bylo vyhlášeno za památkovou zónu. S jeho rehabilitací se začalo v devadesátých letech.⁴⁵

⁴⁴ Historie České Lípy. *Město Česká Lípa* [online]. 27.06.2011 [cit. 2012-05-20]. Dostupné z: <http://www.mucl.cz/cz/mesto/o-meste/>

⁴⁵ Historie České Lípy. *Město Česká Lípa* [online]. 27.06.2011 [cit. 2012-05-20]. Dostupné z: <http://www.mucl.cz/cz/mesto/o-meste/>

2. Hudební kulturní akce Českolipska

Českolipsko je místo s rozmanitou hudební kulturou. Pořádá hudební festivaly, které se zde rychle ujaly a staly se tradicí.

Jedním z nich je hudební festival Všudybud. V letošním roce se konal již jeho devátý ročník. Každoročně se zde představí celá řada místních hudebních kapel (jako příklad zmíníme Lizart – kapelu složenou ze žáků Základní umělecké školy) různých hudebních žánrů. Tato různorodost je výhodou, protože festival osloví širokou veřejnost. Místo konání se v průběhu let měnilo, nyní se však Všudybud koná již několik let v klášterní zahradě a Kulturním domě Crystal.

Významným hudebním festivalem je Lípa Musica. Letos na podzim se bude konat dvanáctý ročník. Vystoupí zde houslista Václav Hudeček, klavírista Michal Mašek, sopranista Robert Crowe z USA, Královéhradecký dětský sbor Jitro, barytonista Tomáš Král v doprovodu barokní kytary v podání Jana Krejči, Tiburtina ensemble – ženský pěvecký soubor věnující se interpretaci gregoriánského chorálu, Schola Gregoriana Pragensis v doprovodu Tomáše Thona na varhany, Dagmar Pecková (vystoupí v České Lípě již po několikáté), Ntjam Rosie (holandská zpěvačka), Melody Makers s Ondřejem Havelkou, Severočeská filharmonie Teplice s houslistou Josefem Špačkem a další.

Každoročně jsou v České Lípě pořádány u příležitosti konce školního roku. V roce 2013 vystoupí ze známých hudebníků například kapela Xindl X, Yo Yo band, Věra Martinová, Charlie Straight nebo Českolipský dětský sbor, který je významným zástupcem místních dětských pěveckých sborů.

Do České Lípy a jejího okolí každoročně zavítá mnoho předních českých i zahraničních hudebníků.

3. Sborový zpěv ve školách (mateřských, základních, středních)

Mateřská škola je první institucí v životě dítěte, kde se jedinec aktivně zapojuje do sborového zpívání. Zpívají všechny děti bez ohledu na nadání, zpěv je v tomto období teprve formován.

V českolipském regionu je padesát pět základních škol. Na některých z nich existují nevyběrové školní pěvecké sbory. Jako příklad si uvedeme dětský pěvecký sbor Zvonek a Zvoneček působící při Základní škole dr. Miroslava Tyrše v České Lípě, chlapecký pěvecký sbor (Základní škola Pátova) nebo chlapecký pěvecký sbor Pueri Canori ze Základní školy Špičák. Středních škol je v tomto regionu celkem sedm a gymnázia dvě. Uvedme pěvecké sbory obou zmíněných gymnázií – v České Lípě a Mimoni. Na středních školách je existence sboru méně obvyklá. Důvodem je zaměřenost středních škol na konkrétní učební obor, který je zpěvu většinou vzdálenější. Příkladem střední školy bez pěveckého sboru je střední průmyslová škola v České Lípě.

4. Základní umělecká škola

4.1. Historie základních uměleckých škol na Českolipsku

V České Lípě vznikla takzvaná Hudební škola v roce 1928, založili ji J. Hanuš a J. Pelikán. První ředitel se jmenoval Josef Paul a byl absolventem Pražské konzervatoře (oboru housle). Činnost školy však byla přerušena a po několikaleté přestávce opět obnovena (rok 1945). Existovaly také pobočky v Novém Boru a Zahradkách u České Lípy. Hudební škola v České Lípě byla také několikrát přestěhována do jiných prostor. Učitelé potřebovali mít k dispozici více učeben a koncertní sál. V jedné budově pohromadě byla škola až po více než šedesáti letech své existence. V roce 1961 bylo jméno školy změněno na lidovou školu umění. V hudebním oboru se vyučovalo hře na mnoho nástrojů (klavír – i čtyřručně, housle, akordeon, klarinet, zobcová flétna, saxofon, lesní roh aj.), sólovému zpěvu, hudební nauce a hlavně – to je podstatné – sborovému zpěvu. Některé učitelky z této hudební školy byly členkami Pěveckého sboru severočeských učitelek v Novém Boru. Lidová škola umění opět změnila název a začala být označována jako základní umělecká škola (po roce 1989).⁴⁶

V Doksech byla založena základní hudební škola na začátku roku 1958. Od vzniku školy po dlouhá léta byla ředitelkou Blanka Šaarová, absolventka klavírního oddělení Pražské konzervatoře. Současnou ředitelkou školy je bývalá učitelka ze Základní umělecké školy v České Lípě Hana Jungmanová.

Základní umělecká škola Nový Bor působí od roku 1946. V tomto roce byl založen tzv. Městský hudební ústav v Novém Boru. Josef Jaroslav Houštecký byl prvním ředitelem

⁴⁶ VRÁNEK, Josef: *Akordy a tóny*, roč. 15, 1964, č. 44.

školy. Stejně jako u ostatních základních uměleckých škol byl i u této školy v průběhu let měněn název (městská hudební škola, lidová škola umění, základní umělecká škola). Narozdíl od Základní umělecké školy v České Lípě se adresa školy od jejího založení nezměnila, stále sídlí ve stejné budově. Nynější ředitelka se jmenuje Marie Kulovaná.⁴⁷

Základní umělecká škola v Žandově začala působit v roce 1989. Původně byla pobočkou Základní umělecké školy v České Lípě, postupem času se však osamostatnila. Zájemcům škola nabízí studium v hudebním, výtvarném a tanečním oboru. Stávajícím ředitelem, za kterého škola velmi prosperuje, je Oldřich Jenček.

Mimoňská základní umělecká škola má dlouholetou tradici, která sahá až do roku 1947. Vyučuje se zde hudebnímu, výtvarnému a tanečnímu oboru. Literární obor se pro malý zájem ze strany dětí a rodičů nepodařilo otevřít. Škola měla v minulosti pobočky v Zákupech a ve Stráži pod Ralskem. Nyní funguje již jen druhá zmíněná pobočka.

V Jablonném v Podještědí byla základní umělecká škola založena v roce 1992. Na této hudební škole navštěvuje přibližně sedmdesát žáků hudební a výtvarný obor, další obory se zde nevyučují. Po deseti letech došlo ke sloučení základní umělecké školy s tamní základní školou. Stávajícím ředitelem je Jindřich Dráb.

4.2. Základní umělecké školy na Českolipsku dnes

V současné době působí v České Lípě a jejím okolí kromě Základní umělecké školy v České Lípě dalších šest základních uměleckých škol: Základní umělecká škola Nový Bor, Základní umělecká škola Žandov, Základní umělecká škola Václava Snítily v Mimoni, Základní umělecká škola Doksy, Základní umělecká škola Jablonné v Podještědí a Základní umělecká škola Cvikov. Při základní umělecké škole v České Lípě působí přípravný pěvecký sbor. Pěvecký sbor Mládí, který zde měl dlouholetou tradici, byl bohužel za ředitelky Ivetty Hotové zrušen. V Novém Boru nalezneme při základní umělecké škole pěvecký sbor Camella (dvě přípravná oddělení se nazývají Písklata a Kameláček). Pěvecký sbor při Základní umělecké škole Žandov nemá specifický název, je označen jako Pěvecký sbor základní umělecké školy. Na Základní umělecké škole Cvikov najdeme pěvecký sbor Lužánek. Základní umělecká škola v Jablonném v Podještědí v současné době postrádá pěvecký sbor, je však snaha o založení pěveckého sboru pro dospělé. V základní umělecké škole v Mimoni

⁴⁷ O škole: Základní umělecká škola. *ZUŠ NOVÝ BOR* [online]. [cit. 2013-06-04]. Dostupné z: <http://www.zusnb.cz/o-skole>

nacvičuje dětský pěvecký sbor Zpěvandulky a ženský pěvecký sbor Zpěvandule. Při základní umělecké škole Doksy byl založen ženský pěvecký sbor Bambíni di Doksy. Dětský sbor se zde bohužel (díky nízkému zájmu ze strany dětí) doposud nepodařilo vytvořit.

5. Pěvecký sbor

Za pěvecký sbor je považováno hudební těleso tvořené výhradně pěvci. Vedoucí tohoto tělesa je nazýván sbormistr (někdy též sborový dirigent, toto označení je však spíše ojedinělé).

Kritérii, dle kterých lze pěvecké sbory rozdělit, je více. Mezi nejčastější hlediska, podle kterých jsou tato tělesa dělena, patří věk vokalistů (sbory dětské a sbory dospělých), jejich pohlaví (mužské, ženské, smíšené, chlapecké, dívčí), profesionalita (sbory profesionální, neprofesionální), dále také počet pěvců (malé, střední nebo velké sbory) atd. Zůstaneme u prvního zmíněného dělení, tzn. u rozdělení pěveckých sborů na sbory dětské a sbory dospělých. V českolipském regionu působí nespočet pěveckých sborů. Existují zde pěvecké sbory při základních a středních školách nebo gymnáziích, dále pěvecké sbory při základních uměleckých školách i sbory dospělých pěvců, které se pravidelně a s chutí scházejí ve svém volném čase.

5.1. Historie sborového zpěvu na Českolipsku

Tradice sborového zpěvu na Českolipsku sahá až do 19. století. Učitelé hlavní českolipské školy (hlavně Karel Černický) měli zásluhu na vzniku prvního zpěváckého spolku v Čechách. Právě díky Karlovi Černickému zde poprvé zazněla roku 1848 píseň od Františka Škroupa z jeho *Fidlovačky – Kde domov můj*. Národnostní podmínky v době předmnichovské republiky byly složité. V České Lípě byl roku 1928 založen mužský pěvecký sbor železničních zaměstnanců Unie.⁴⁸

5.1.1. Jaroslav Šulc (1898-1964)

Jaroslav Šulc, rodák ze Sobotky, byl jedním z deseti dětí ševce Františka Šulce. Oba dva, otec i syn, měli k hudbě velmi blízko. I přes finanční problémy rodiny bylo Jaroslavovi umožněno učitelské studium. Po studiích nastoupil roku 1920 v České Lípě. V této době bylo

⁴⁸ STEHLÍK, Zdeněk: *Praeceptores et cantus*. Českolipský deník, roč. 16, 2008, č. 51, s. 8.

město z velké části německé, češi zde byli pouhou menšinou. J. Šulc vzal na sebe funkci organizátora českého kulturního života. Dále byl jeho přičiněním založen smíšený sbor Sokola, který i vedl. Již výše uvedený mužský pěvecký sbor železničních zaměstnanců Unie byl založen právě tímto obětavým mužem. Byl vynikajícím houslistou, hra na varhany mu také nebyla cizí (hrával v bazilice), dále působil jako člen orchestru Českolipské filharmonie a jednatel české hudební školy. Tato významná osobnost založila spolu s profesorem Voborským Pěvecké sdružení severočeských učitelů. Uvedené hudební těleso bude následně blíže charakterizováno. Jaroslav Šulc působil v České Lípě až do své smrti, výjimkou bylo pouze období protektorátu, kdy byl vyhnán z pohraničí. Zajímavostí je, že chodil zvonit na klášterní zvony. Zemřel roku 1964.⁴⁹

5.2. Českolipský sborový zpěv dnes

Pěveckých sborů nalezneme na Českolipsku v současné době nepřeberné množství, a proto se tato práce zaměřuje pouze na nejvýznamnější z nich. Seznámíme se blíže s historií i současností těch, které mají pro tento region hodnotnější kulturní přínos, cestují za koncerty často za hranice naší země, kde nás skvěle reprezentují, získávají různá ocenění, umisťují se na předních pozicích pěveckých soutěží atd.

Začneme od nejmladších pěvců, tedy sborů dětských. K těm nejznámějším patří tyto: Českolipský dětský sbor, přípravný pěvecký sbor ze Základní umělecké školy Česká Lípa, dětský pěvecký sbor Camella ze Základní umělecké školy Nový Bor a pěvecký sbor z gymnázia v Mimoně. Všechny tyto sbory si následně blíže představíme. Dětských pěveckých sborů najdeme v tomto regionu samozřejmě daleko více, byly zde však uvedeny jen ty nejvýznamnější. Zmíníme tedy na okraj ještě například pěvecký sbor Jitřenka, Kořata, Kvítka či Notičky (všechny jmenované jsou sbory základních nebo mateřských škol).

Sborů dospělých vokalistů je méně než sborů dětských. Rozdělíme si je na tři skupiny, a to na ženské, smíšené a mužské.

K ženským pěveckým sborům na Českolipsku patří: Komorní sbor severočeských učitelů (KSSU), pěvecký sbor Zpěvandule ze Zákup a Českolipský Evergreen.

⁴⁹ ŠINDLAUEROVÁ, Olga: *Ušlechtilý a obětavý člověk*. Českolipský deník, roč. 8, 2000, č. 267, s.

Smíšené pěvecké sbory jsou tyto: Českolipský pěvecký sbor (ČPS), smíšený komorní pěvecký sbor Camerata, Českolipský chrámový sbor, Filipovský chrámový sbor a Severočeský filharmonický sbor Česká Lípa–Liberec.

Mužský pěvecký sbor v tomto regionu nenalezneme, což je zapříčiněno mizivým zájmem mužské populace o sborový zpěv. Do roku 2001 by byl příkladem mužského pěveckého sboru Pěvecký sbor severočeských učitelů, ten se však přetransformoval na sbor smíšený. Kdyby nedošlo k této změně, sbor by v budoucnu pravděpodobně zanikl, protože neustálý úbytek členů začal být neúnosný.

Nyní se tedy věnujme již jmenovaným sborům blíže.

6. Dětské pěvecké sbory

6.1. Přípravný pěvecký sbor

Kontaktní informace: Adresa: Základní umělecká škola, Arbesova 2077, Česká Lípa, 47001. Tel: 487 827 323, Fax: 487 827 326, email: skola@zuscl.cz, web: www.zuscl.cz.

Mgr. Romana Hubálková Bártová vede v Základní umělecké škole Česká Lípa přípravný pěvecký sbor. Tento sbor vznikl v roce 2008. Navštěvují ho děti ve věkovém rozmezí čtyř až devíti let. Děti nacvičují především dětské a lidové písně. Cílem sboru je příprava dětí na sborový zpěv.⁵⁰

6.2. Komorní pěvecký sbor Mládí

U tohoto pěveckého sbory nejsou uvedeny kontaktní informace, protože sbor před nedávnem ukončil svou činnost. I přes to byl zařazen k současným pěveckým sborům, protože jeho zánik je záležitostí posledních měsíců.

Tento pěvecký sbor působil stejně jako výše zmíněný přípravný pěvecký sbor rovněž při základní umělecké škole v České Lípě. Byl založen již roku 1964, pod vedením Marie Truncové. Sbor byl nazýván Českolipský dětský sbor. Roku 1968 byly podniknuty kroky ke spojení tohoto pěveckého tělesa s dalším školním sborem, což však nemělo požadovaný efekt a sbor zůstal přibližně po roce opět samostatný. O několik let později byli do sboru doplněni

⁵⁰ Přípravný pěvecký sbor. ZUŠ ČESKÁ LÍPA [online]. 2012 [cit. 2012-05-23]. Dostupné z: <http://zuscl.cz/index.php?nid=6685&lid=cs&oid=2329399>

žáci z dalších dvou škol. Následkem byl vzrůst počtu pěvců z původních pětatřiceti na něco málo přes sedmdesát. Základna se tedy rozrostla na přibližný dvojnásobek původní kvantity. Sbor obdržel v roce 1971 Zlatou snítku (okresní cena) a o rok později Zlatou ratolest (krajské ocenění). Ročně vyjel Českolipský pěvecký sbor přibližně na třicet koncertů mimo Českou Lípou (Olomouc, Sušice, Ústí nad Labem, Litoměřicím, Libochovice, Sloupou v Čechách a další). Zavítal i do německého města Heinichen.⁵¹

V roce 1974 převzala sbor Šimková, učitelka zpěvu a klavíru na základní umělecké škole v České Lípě (od roku 1956). Změnila název tělesa na komorní pěvecký sbor Mládí a stala se jeho sbormistryní. Pavlína Šimková vedla sbor až do roku 2002 (posledních deset let již působila na základní umělecké škole jako externí pracovnice v důchodu). Pod jejím vedením dosáhl sbor významných úspěchů.⁵²

Komorní pěvecký sbor Mládí vyhrál několikrát první místo v celostátní soutěži pěveckých sborů lidových škol umění. Tyto soutěže jsou pořádány v intervalu tří let. Sbor na nich exceloval v letech 1980, 1983, 1986 a 1989. Za dobu svého působení nahrál i několik kompaktních disků.

Posledními sbormistryněmi tohoto sboru byly Eva Zemanová a Michaela Vyhnánková. V Mládí v tu dobu účinkovalo pouhých dvanáct vokalistek. Jejich repertoár byl pestrý, nebyl zaměřen pouze na konkrétní hudební období.⁵³

Pěvkyně se účastnily pravidelně interních koncertů pořádaných Základní uměleckou školou Česká Lípa.

6.3. Českolipský dětský sbor

Kontaktní informace: Adresa: Bendlova 1254, Česká Lípa, 47001. Tel: 774 959 331, email: clchoir@cl-choir.cz.1

Českolipský dětský sbor existuje od začátku roku 1994. V čele sboru stojí od jeho vzniku sbormistr Petr Novák, který dříve vedl Pěvecký sbor severočeských učitelů.

⁵¹ J.T.: *Deset let tvořivé práce*, roč. 24, 1974, č. 51.

⁵² Náměstek hejtmána Radek Cíkl ocenil dvacet pedagogických osobností Libereckého kraje. *Liberecký kraj* [online]. [cit. 2013-06-04]. Dostupné z: <http://www.kraj-lbc.cz/aktuality/id:110679>

⁵³ Mládí. *České-sbory.cz* [online]. 2007 [cit. 2012-05-23]. Dostupné z: <http://www.ucps.cz/portal/cz/02-01-detail.php?id=75>

Sbor čítá sedm oddělení. Nejmladší z nich se nazývá Lísteček. Navštěvuje ho přibližně sto dvacet dětí ve věku tří až šesti let. Jelikož je dětí tolik, jsou rozděleny do pěti oddělení. Zkouška probíhá jedenkrát týdně čtyřicet pět minut. Děti nacvičují jednoduché písně v jednohlase. Pozornost je však věnována i pohybovým a dechovým cvičením, orientaci na klaviatuře či hře na flétnu.

Dalším oddělením je Lístek, kam dochází jednou za týden na hodinu a půl čtyřicet dětí ve věku od sedmi do jedenácti let. Během výuky je kladen důraz nejen na zpěv, ale i na vyjadřovací prostředky, hudební teorii a nauku. Děti nacvičují ve dvojhlasu a to především lidové, umělé a klasické skladby. Zúčastňují se pěveckých festivalů a každoročně letního soustředění.

Posledním oddělením je oddělení koncertní se čtyřiceti pěti členy ve věkovém rozmezí dvanácti až devatenácti let. Schází se dvakrát v týdnu na dobu dvou hodin. Zpívá se čtyřhlasně až osmihlasně. Každý hlas má svou hlasovou vedoucí. Toto oddělení ročně vyjede přibližně na padesát koncertů a absolvuje jedno až dvě zahraniční turné.

Koncertní oddělení navštívilo spoustu zahraničních zemí (USA, Jihoafrickou republiku, Belgie, Ukrajinu, Řecko, Německo, Polsko, Lucembursko, Francii, Itálii, Španělsko, Slovensko). Nacvičují se především duchovní a národní skladby, spirituály, muzikálové melodie a díla slavných autorů. Sbor nahrál a vydal pět CD.⁵⁴

V roce 2004 se sbor představil na celostátním kole pěveckých sborů v Krumlově. Zde velice dobře reprezentoval českolipský region. Podle Petra Nováka šlo o velice prestižní událost. Z krajů České republiky sem byly vyslány ty nejlepší pěvecké sbory. Celkem se představilo šestnáct dětských pěveckých sborů, které byly rozděleny podle věku do tří kategorií. Slova sbormistra Petra Nováka k repertoáru: „Zapívali jsme skladbu z období baroka, romantismu, dvě lidové písně a spirituál.“⁵⁵ Úroveň sborů posuzovalo pět členů poroty. V jejím čele stál Petr Kolář z Univerzity Karlovy. A jak Dětský pěvecký sbor na této přehlídce uspěl? „S našim pojetím byla porota spokojená a neshledala žádné závažné chyby. Naopak nás označila za velmi perspektivní sbor s dobře nastolenou cestou,“⁵⁶ takto okomentoval hodnocení poroty Petr Novák.⁵⁷

⁵⁴ Historie sboru. *Českolipský dětský sbor* [online]. [cit. 2012-05-23]. Dostupné z: <http://www.cl-choir.cz/historie.html>

⁵⁵ POKORNÁ, Radmila: *Dětský sbor obstál v Krumlově*. *Českolipský deník*, roč. 12, č. 134, s. 21.

⁵⁶ POKORNÁ, Radmila: *Dětský sbor obstál v Krumlově*. *Českolipský deník*, roč. 12, č. 134, s. 21.

⁵⁷ POKORNÁ, Radmila: *Dětský sbor obstál v Krumlově*. *Českolipský deník*, roč. 12, č. 134, s. 21.

V květnu roku 2010 odcestovala nejstarší část sboru v čele s Petrem Novákem do USA. Zde se sbor zdržel po dobu čtrnácti dní a zúčastnil se koncertů v Los Angeles, San Franciscu, Fresnu a dalších městech. Josemity Children Square je název festivalu, na který sbor v USA zavítal jako jediný zástupce našeho světadílu. Slova sbormistra Petra Nováka před odletem do USA: „Na koncertech chceme představit zejména českou hudební tvorbu, ať už klasického nebo populárnějšího zaměření, takže tam samozřejmě zazní Smetana a Dvořák, ale zastoupena bude i světová klasická tvorba jako Händel, Beethoven či Mozart. Zaspíváme ale i věci jako Knockin' on Heaven's Door, které se vymykají klasickému sborovému repertoáru. Naší specialitou jsou také africké spirituály, které jsme studovali v roce 2003 během zájezdu v Jihoafrické republice.“ Sbor nebyl v USA poprvé, v této zemi měl tu čest vystupovat již o šest let dříve. Pozvání do Ameriky si Novák velmi vážil, vnímal ho jako ocenění kvality Dětského pěveckého sboru. Rozdíl mezi atmosférou na koncertech v Evropě a v USA popisuje Petr Novák následovně: „U nás jsme zvyklí dávat do vystoupení větší vážnost, v tom smyslu, že repertoár je spíš takový klasičtější, kdežto Američané mají rádi show a vždy se snaží vystoupení něčím okořenit tak, aby se lidé bavili.“⁵⁸ Samozřejmostí je absolvování mnoha koncertů ročně u nás v České republice. Sbor vystoupil v roce 2010 například v Parlamentu České republiky.⁵⁹

Jako poslední významnou akci, které se jeho sbor účastnil, uvedl Petr Novák osobně mezinárodní pěvecký festival v Litvě, kam se sjely pěvecké sbory z celého světa. Českolipský dětský sbor byl zde jediným zástupcem dětských sborů vůbec a získal krásné třetí místo: „Lípa má být na co hrdá. Velký úspěch má na kontě Českolipský dětský sbor. Z litevského Kaunasu si dívky z koncertního oddělení přivezly třetí místo z mezinárodního dvacátého Festivalu duchovní adventní a vánoční hudby Cantate Domino. Na základě toho si dívky zaspívají v pátek v ranním televizním vysílání.“⁶⁰

Podle Nováka je velkým úspěchem účast na takovémto hudebním festivalu. Dívky díky ní získaly více chuti a motivace do další činnosti. Na takto náročnou soutěž sbor odcestoval poprvé. Před Českolipským pěveckým sborem se umístil singapurský a ruský sbor. Sbory pozvané k této příležitosti byly pečlivě vybrány. Kritériem pro výběr byly především loňské úspěchy sborů, dále také hodnocení porotců z navštívených soutěží. Povinností bylo zaslat také nahrávku k posouzení porotou. Festivalu se zúčastnilo pouhých deset sborů z celého světa. Tento úspěch upoutal jednu televizní stanici, pozvala tedy sbor do ranního

⁵⁸ Českolipský dětský sbor vyjede na turné do USA. Českolipský deník, roč. 18, 2010, č. 65, s. 1, 3.

⁵⁹ Českolipský dětský sbor vyjede na turné do USA. Českolipský deník, roč. 18, 2010, č. 65, s. 1, 3.

⁶⁰ Českolipský sbor uspěl ve světě. Českolipský deník, roč. 20, č. 297, s. 3.

živého vysílání, kde si dívky zazpívaly. „Máme mít až šest živých vstupů, během nichž zazní ukázky z vánočního repertoáru,“⁶¹ řekl k věci Petr Novák.⁶²

Do budoucna má sbor v plánu celou řadu vystoupení, například u příležitosti konce sezóny vystoupí na hradě Houska na tzv. Noci s hvězdami.

6.3.1. Petr Novák (*1974)

Petr Novák je rodákem z České Lípy. Od dětství se věnoval hudbě, převážně zpěvu. Navštěvoval místní základní uměleckou školu, hrál na několik hudebních nástrojů a také pravidelně docházel do pěveckého sboru.

Po střední škole nastoupil jako učitel hudební výchovy na českolipské Základní škole Špičák. Při práci se věnoval studiu učitelství pro první stupeň základní školy na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, tento obor však z časových důvodů nedokončil.

V letech 1992-2000 získával pěveckou praxi v Severočeském filharmonickém sboru, kde, jak sám říká, nasbíral mnoho cenných zkušeností. Od roku 1995 až do roku 2000 působil v Pěveckém sboru severočeských učitelů pod vedením Josefa Zadiny jako pomocný dirigent. Poté dokonce tento sbor po dobu čtyř let sám vedl. Petr Novák také budoval svou dirigentskou praxi mimo Českou Lípu, mezi lety 2008 a 2010 pobýval v Liberci, kde byl sbormistrem dětského pěveckého sboru Reneta, který vznikl při liberecké Základní umělecké škole.

Od roku 2008 působí Novák jako ředitel Kulturního domu Crystal v České Lípě.

6.4. Pěvecký sbor Camella

Kontaktní informace: Adresa: Křižíkova 302, Nový Bor, 47301. Tel: 487 762 132, email: jistro@quick.cz, web: <http://www.camella.cz>.

Novoborský pěvecký sbor Camella vznikl v roce 1993. Původně ho tvořil dětský a ženský sbor, roku 1996 vytvořily starší dívky sbor dívčí a později vznikl sbor smíšený (kromě dvou přípravných oddělení – Kameláčku a Písklat). Sbormistrem všech oddělení je Jiří Štrobl.

⁶¹ *Českolipský sbor uspěl ve světě*. Českolipský deník, roč. 20, č. 297, s. 3.

⁶² *Českolipský sbor uspěl ve světě*. Českolipský deník, roč. 20, č. 297, s. 3.

Na klavír sbor doprovází Radek Poláček. Nyní čítají všechna oddělení přibližně sto třicet členů.⁶³

Rozhovor se sbormistrem Jiřím Štroblem byl velice zajímavou zkušeností. Tento hudbymilovný člověk řekl několik slov o sobě a svůj pěvecký sbor Camella představil vyčerpávajícím způsobem. Popsal chronologicky jakých soutěží a festivalů se sbor zúčastnil a jaká ocenění na nich získal.

„Jsem rodákem z Roudnice nad Labem, kde jsem spatřil světlo světa roku 1964. Od mého útlého mládí jsem tíhnul k hudbě a to mě vlastně neopustilo dodnes. Vystudoval jsem obor hudební výchova a český jazyk na Pedagogické fakultě Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Poté jsem se již začal orientovat na vedení sboru. Mým prvním sborem se stal komorní sbor Střední pedagogické školy Litoměřice. Právě v době, kdy jsem měl tu čest být sbormistrem litoměřického sboru, jsem dostal nápad založit Camellu v Novém Boru. V té době jsem již jeden pěvecký sbor v tomto městě vedl, byl jím Smíšený pěvecký sbor Concentus. Zde jsem však z časových důvodů jsou iniciativu musel ukončit.

Psal se tedy rok 1993 a právě tehdy jsem založil dětský pěvecký sbor Camella. Začátky nebyly snadné, to už tak většinou bývá, ale nikoho z nás (mě, korepetitora Radka Poláčka ani děti) to neodradilo. Snažili jsme se dostat ze sebe co nejvíce a po několikaletém snažení přineslo naše úsilí ovoce.

Roku 2003 jsme byli poprvé oceněni. Zúčastnili jsme se Harantovských slavností historického zpěvu v Pecce. Z diplomu za stylové provedení skladeb jsme měli všichni ohromnou radost, nečekali jsme takový úspěch. O rok později jsme zavítali na European Music Festival for the Youth v belgickém Neerpeltu. První místo bylo pro nás opravdovou chloubou. Následující rok 2005 jsme navštívili hned tři cizí země – Francii, Slovinsko – tam jsme se představili na několika vystoupeních u spřátelených sborů a Dánsko – město Kalundborg. Odtud jsme odjížděli z pěvecké soutěže s druhým místem. V roce 2006 jsme poprvé zavítali se sborem do Itálie. Tam jsme vystoupili na mezinárodním festivalu v Campobassu, hlavním městě regionu Molise. Ještě téhož roku jsme navštívili i Severní Irsko – Coleraine International Festival. V kategorii mládežnických sborů jsme získali první místo! V České republice nám bylo hned dvakrát uděleno Zlaté pásmo na Svátcích písní v Olomouci. Ani v dalším roce jsme nezaháleli a za hranice naší země jsme se vypravili hned třikrát. Uskutečněn byl také výměnný pobyt se sborem z univerzity ve francouzském Toulouse, dále

⁶³ STASTNY, Daniel. Editorial. *Camella Choir* [online]. 2002 [cit. 2012-05-23]. Dostupné z: <http://camella.iglu.cz/>

jsme navštívili dva pěvecké festivaly – první v Argostolionu (Řecko) a druhý v Castelnaudary ve Francii. Ceny, kterou jsme obdrželi o rok později na belgickém festivalu v Neerpeltu, si velmi vážíme, získali jsme totiž opět první místo. Vypravili jsme se opět do Itálie, kde jsme navštívili a dvě oblasti – Piemont a Toskánsko. Rok 2009 byl pro nás rokem odpočinkovým, vystupovali jsme pouze v naší vlasti. Po zemích vzdálených se nám však zastesklo a v roce 2010 jsme se vydali představit náš repertoár na sousední Slovensko. Byla tu pořádána Soutěž Viliama Figušá-Bystrého v Bánské Bystrici. Sbor získal zlaté a stříbrné pásmo. Naposledy jsme se podívali do ciziny minulý rok na mezinárodní festival v Neerpeltu, toto belgické město jsme navštívili před osmi lety. Bylo hezké se vypravit do nám známých míst znovu. O to více, když jsme si tenkrát odsud odvezli vysloužené první místo. Minulý rok jsme byli oceněni Stříbrným pásmem v kategorii dětských sborů. Naposled jsme odcestovali do německého Altensteigu, kde jsme uskutečnili hned dva koncerty se dvěma spřátelenými soubory.“

Vyčerpávající zповěď Jiřího Štrobla dokazuje význam sboru pro region Česká Lípa. Je obdivuhodné, kolik zemí tento pěvecký soubor stihl za deset let své existence navštívit i kolik ocenění zde získal. Nový Bor, Českolipsko, Liberecký kraj nebo vlastně celá naše země může být hrdá na to, jak znamenitě nás Camella v zahraničí doposud reprezentovala.

Zmíníme ještě alespoň okrajově mezinárodní hudební festival Crystal Chor, který založil Jiří Štrobl již v roce vzniku Camelly: „Už od roku 1993, kdy jsem založil mezinárodní sborový festival Crystal Choir v Novém Boru, jsem zároveň jeho organizátorem, což samozřejmě není věc zcela snadná. Je to práce časově náročná, občas až vysilující, ale výsledný efekt je pro mě mnohem více, proto jsem nikdy neuvažoval nad tím, že bych organizaci tohoto festivalu přenechal někomu jinému. Moje práce mě opravdu naplňuje a myslím si, že mi mnozí mohou závidět, jelikož ne každý člověk miluje svou práci tak jako já. Camella je mým obrovským přínosem energie i radosti. Na všechny členy bez výjimky jsem neskutečně hrdý,“ řekl s úsměvem na tváři Štrobl.

6.5. Pěvecký sbor Gymnázia Mimoň

Kontaktní informace: Adresa: Letná 263, Mimoň, 471 24. Tel: 487 862 883, email: gm@gymi.cz, web: www.gymi.cz.

Sbor gymnázia v Mimoně byl založen v září 2000. Sbor vedli dva učitelé – Marek Novotný a František Kuchař. Marek Novotný však o rok později sbor opustil. Pět let od

vzniku získalo těleso název Pokustón. Tento pěvecký sbor spolupracuje s místní základní uměleckou školou a účastní se školních koncertů i akcí pro město. Za dobu existence sboru jím prošlo již osmdesát členů ve věkovém rozmezí dvanácti až devatenácti let. Sbor se zaměřuje na více hudebních žánrů (renesanční, barokní, klasické a romantické skladby, díla 20. století, spirituály, lidové písně, jazz, muzikály, rockovou a populární hudbu).⁶⁴

Pěvecký sbor Gymnázia Mimoň spolupracuje s dalšími sbory z regionu. Jako příklad uveďme společný koncert: „V předvečer oslav 10. výročí svého založení pozval sbor v prosinci 2009 ke společnému provedení Rybovy České mše vánoční většinu svých spřátelených souborů, podílejících se na dřívějších společných koncertech – Zpěvandule Mimoň, Canzonettu Osečná, z České Lípy pak Filipovský chrámový sbor, Pěvecký sbor severočeských učitelů a členy Severočeského filharmonického sboru).“⁶⁵

6.6. Chlapecký pěvecký sbor Pueri Canori

Kontaktní informace: Adresa: Chlapecký pěvecký sbor Pueri Canori, Červeného kříže 431, Česká Lípa, 47006.

Chlapecký sbor Pueri Canori vznikl 28. října 2010 v České Lípě (tohoto dne se uskutečnilo první vystoupení sboru v Kulturním domě Crystal). Tento pěvecký sbor vystupuje převážně v České Lípě a jejím okolí, kde se prezentuje lidovými a dětskými skladbičkami. Sbor navštěvuje sedm chlapců ve věku osmi až devíti let, jeden z nich sbor doprovází na klarinet.

7. Ženské pěvecké sbory

7.1. Komorní sbor novoborských učitelek

Tento amatérský ženský pěvecký sbor začal působit v roce 1954 pod původním názvem Pěvecký sbor severočeských učitelek z Nového Boru (zkráceně PSSU). Členkami byly nejen učitelky, ale také pracující ženy z jiných odvětví. Za dvacet pět let své činnosti uskutečnil sbor sto osmdesát jedna celovečerních koncertů, devadesát šest výchovných

⁶⁴ Pěvecký sbor Gymnázia Mimoň. *Gymnázium Mimoň* [online]. 2010 [cit. 2012-05-23]. Dostupné z: <http://www.gymi.cz/aktivity/pevecky-sbor>

⁶⁵ Pěvecký sbor Gymnázia Mimoň. *Gymnázium Mimoň* [online]. 2010 [cit. 2012-05-23]. Dostupné z: <http://www.gymi.cz/aktivity/pevecky-sbor>

koncertů a přes sedmdesát koncertů příležitostných. Nechybí ani řada vystoupení za hranicemi republiky. Pěvecký sbor severočeských učitelek spolupracoval se s Pěveckým sborem severočeských učitelů, několikrát se tyto dva pěvecké sbory představily na koncertech společně.⁶⁶

Za těchto dvacet pět let věnovaly ženy sboru obrovské množství času. Potýkaly se však například i s nepochopením zaměstnavatelů, jelikož tato jejich volnočasová aktivita vyžadovala někdy i uvolnění z práce, což nadřizeným nevyhovovalo.

Od samého vzniku tohoto hudebního tělesa po celých třicet let stál v jeho čele Luboš Vácha. Popíšme si krátce život hudebníka věnujícího se celý život učitelskému povolání.

7.1.1. Luboš Vácha (1922-1987)

Narodil se roku 1922 v Praze. Vystudoval učitelský ústav v Chrudimi a následně Pedagogický institut v Ústí nad Labem. Po studiích se po celý život orientoval na město Nový Bor, zejména se věnoval sborovému zpěvu, což byla jeho láska, a především právě Pěveckému sboru severočeských učitelek z Nového Boru. Jméno Luboše Váchy je spojeno i s Pěveckým sborem severočeských učitelů. Zde od jeho vzniku (rok 1948) působil jako zástupce sbormistra. Pěvecký sbor severočeských učitelek pod vedením Luboše Váchy vyhrával (nebo se umisťoval na předních oceňovaných místech) mnoho pěveckých soutěží – okresních, krajských i celostátních. Do roku 1972 se také věnoval žákovskému sboru ve škole U lesa (Nový Bor), dále také Kruhu přátel hudby v Novém Boru. Ještě za jeho života byl sbor pěvkyní přeměněn na sbor komorní. Důvodem bylo hlasové zestárnutí sboru, což se muselo nějakým způsobem řešit a nebylo to vůbec snadné ani příjemné. Roku 1982 odešel do důchodu, i přesto stále řídí sbor. Váchova smrt přišla nečekaně roku 1987.⁶⁷

K třicátému výročí sboru roku 1984 uspořádal sbor jubilejní koncert v Novém Boru, kde se sbor představil díly Josefa Suka a Bohuslava Martinů (Otevírání studánek). Sbor byl nahráván Československým rozhlasem i natáčen Československou televizí. Ze zahraničních koncertů zmiňme například vystoupení v Polsku, Německu nebo Francii. Organizovány byly i letní soustředění sboru. Účast na různých festivalech také stojí za zmínku.⁶⁸

⁶⁶ PYŠOVÁ, Jarmila: *25 činnosti sboru severočeských učitelek*, roč. 29, 1979, č. 12.

⁶⁷ vj: *Luboš Vácha*. Novoborský měsíčník, 2001, č. 5, s. 26-28.

⁶⁸ EICHLEROVÁ, Dana: *30 let Pěveckého sboru severočeských učitelek z Nového Boru*, roč. 34, 1984, č. 41.

7.2. Pěvecký sbor Zpěvandule

Kontaktní informace: Adresa: ZUŠ V. Snítily, Mírová 119, Mimoň, 471 24.

Zpěvandule je původně čistě ženský pěvecký sbor z Mimoně (nyní však má ve svém obsazení dva muže). Při svém vzniku roku 2004 měl pouze sedm členek. Tento sbor vznikl náhodně a nemá profesionálního sbormistra. Vede ho Miroslava Filipová, učitelka ze Základní školy dr. Miroslava Tyrše v České Lípě.⁶⁹

V roce 2011 sbor vystoupil společně se Zpěvandulkami (dětský pěvecký sbor při Základní umělecké škole Mimoň) na adventním koncertě na pražském Staroměstském náměstí.

V poslední době se sbor zúčastnil například Mladoboleslavského pěveckého festivalu, vystoupil při příležitosti tradiční Noci kostelů v Mimoni v kostele svatého Petra a Pavla nebo v Hejnicích v bazilice Navštívení Panny Marie.

7.3. Českolipský Evergreen

Kontaktní informace: Adresa: Českolipský Evergreen o.s.d., Bendlova 1254, Česká Lípa, 470 01. Tel: 777 074 044. email: CeskolipskyEvergreen@seznam.cz, web: www.ceskolipsky-evergreen.webnode.cz.

Zahájil svou činnost roku 2010, je tedy poměrně mladým pěveckým sborem. Těleso vede sbormistr Petr Novák (stejně jako Českolipský dětský sbor). Pěvkyně jsou ve věkovém rozmezí dvaceti pěti až třiceti sedmi let. Nacvičují pouze jedenkrát za čtrnáct dní, studentky i pracující jsou totiž časově poněkud vytížené. Mnoho z nich je bývalými členkami Českolipského dětského sboru.

Sbor prozatím nezapočal koncertní činnost, stále se formuje a pilně nacvičuje repertoár pro vystoupení, která jsou do budoucna plánována. Prvním plánovaným koncertem je koncert v kostele narození Panny Marie v České Lípě. Zde sbor vystoupí společně se slovenským pěveckým sborem Ozvena, který pochází z Vranova nad Toplou. Skladby nejsou zaměřeny konkrétním směrem, naopak jsou velmi různorodé. Uveďme si například Moravské dvojzpěvy od Antonína Dvořáka nebo jako protipól Dancing queen od skupiny Abba.

⁶⁹ Zpěvandule [online]. [cit. 2012-05-23]. Dostupné z: <http://www.zpevandule.cz/>

8. Smíšené pěvecké sbory

8.1. Českolipský pěvecký sbor

Kontakt: Adresa: ZŠ Špičák, 28. října 2733, Česká Lípa, 47001. Tel: 487 825 550, email: jar.ehr@volny.cz, web: <http://pssu--cl.ic.cz>.

Původním názvem Českolipského pěveckého sboru (zkratka ČPS) je Pěvecký sbor severočeských učitelů (zkratka PSSU). Tento pěvecký sbor vznikl v lednu roku 1948. Od svého vzniku byl mužským pěveckým sborem, tím však nezůstal po celou dobu své existence, k čemuž se dostaneme později.

„31. ledna 1948 přes dvacet zpěvumilovných lidí, většinou učitelů, navázalo na tradici dvou českých pěveckých spolků v České Lípě z předmnichovské republiky – dělnické železničářské Unie a českolipského smíšeného sboru a začalo rozvíjet pěveckou činnost pod vedením ředitele Jaroslava Šulce... Po prvním období tradičního sborového zpěvu přinesl roku 1955 nové perspektivy a novou aktivitu sboru jeho dnešní první dirigent dr. Tomáš Fiala. Již přes dvacet dva let jej vede soustavně k vyšší umělecké úrovni a cílevědomě obohacuje repertoár nácivkem moderních a angažovaných děl.“⁷⁰

Členové sboru jsou z České Lípy, Děčína, Ústí nad Labem i Roudnice a okolí těchto měst. Začátky nebyly snadné. Sbor se potýkal po dobu dvaceti let své existence s řadou nepříjemností a často nebyla jeho práce dostatečně oceňována. Pěvecký sbor severočeských učitelů vystupoval za tuto dobu na mnoha koncertech v několika desítkách českých i slovenských měst, dále podnikl dvacet dva koncertů v zahraničí (například v Maďarsku, Německu, Polsku či Bulharsku). Členové sboru věnovali ročně zkouškám, koncertování a všemu s tím spojenému přibližně dvě stě osmdesát hodin. Pravidelná byla také letní soustředění.⁷¹

U příležitosti oslav dvacátého pátého výročí sboru byl uspořádán slavnostní koncert, kterého se zúčastnily pěvecké sbory z mnoha dalších krajů Československé republiky, pozvání přijali i hosté z Maďarska. Velikou poctou bylo pro sboristy ocenění jejich práce ministrem školství Československé republiky inženýrem J. Havlíkem.⁷²

Po dvaceti pěti letech působení čítal sbor sedmdesát sedm členů. To znamená, že počet členů se od doby vzniku více než zdvojnásobil. Za dobu své existence se dokázal prosadit

⁷⁰ -JIS-: *Třicet let zpěvu*, roč. 28, 1978, č. 2.

⁷¹ SVAŠEK, Jiří: *Učitelé – muzikanti nevymřeli*, roč. 18, 1968, č. 3.

⁷² *25 let činnosti PSSU Česká Lípa*, roč. 23, 1973, č. 5.

mezi předními amatérskými tělesy Československé socialistické republiky. Cílem Pěveckého sboru severočeských učitelů bylo mimo jiné i vychovávání pracujících lidí uměním, také výchova dětí a mládeže pomocí výchovných koncertů. Sbor se též zúčastňoval výměnných zahraničních koncertů, které podporovaly mezinárodní vztahy. Počet vystoupení s přibývajícimi roky narůstal, v této době již měl sbor za sebou něco okolo osmi set padesáti koncertů i několik zahraničních i domácích rozhlasových nahrávek.⁷³

Roku 1958 se uskutečnil výměnný koncert s Pěveckým sborem sofijských učitelek (Pěvecký sbor severočeských učitelů byl jedním z prvních, kteří ho zrealizovali). O dva roky později, tedy v roce 1960 podnikl sbor výměnný koncertní zájezd s polským souborem z Krakova nazvaným Hejnal. V roce 1965 zavítal sbor do Budapešti, kde navázal styky s ústředním souborem maďarských odborů Erkel Ferenc. V roce 1967 sbor vystoupil v Německé demokratické republice a o dva roky později také v Německé spolkové republice. V květnu 1972 se Pěvecký sbor severočeských učitelů představil na VI. májovém festivalu Varna 1972.⁷⁴

Pěvecký sbor severočeských učitelů byl dvakrát ohodnocen krajskou cenou za kulturu, získal diplomy a čestná uznání regionálních i ústředních orgánů. V neposlední řadě mu bylo uděleno čestné členství v zahraničních svazech. Sbor byl také aktivním členem Unie českých pěveckých sborů. Někteří z členů sboru jsou například sbormistry dětských pěveckých sborů. V této době byl vedoucím dr. Tomáš Fiala (tehdejší odborný asistent katedry hudební výchovy Pedagogické fakulty v Ústí nad Labem). Za jeho řízení prokázal sbor vysokou uměleckou úroveň.⁷⁵

Třicet let od založení měl sbor sedmdesát jedna členů. Sbor nehledal posluchače pouze v řadách příznivců vážné hudby. Pěvecký sbor severočeských učitelů měl tu čest si zazpívat například v sále krakovské filharmonie, na Pražském jaru, v aule univerzity v Halle, na naší námořní lodi Lidice, v chemickém závodě v Bulharsku, před východoslovenskými dělníky ve Snině či před horníky ze solných dolů ve Vielicze, v Gdaňsku atd. Vystoupení českého sboru v bulharské Sofii si přišly vyslechnout čtyři tisíce lidí. Na místě, kde byl upálen mistr Jan Hus, na památku bojovníků Slovenského národního povstání v Banské Bystrici, obětem koncentračního tábora v Polsku – i na těchto místech sbor předvedl své umění. Pěvecký sbor severočeských učitelů zazpíval také pacientům v maďarských lázních a v Karlových Varech i

⁷³ 25 let Pěveckého sboru severočeských učitelů, roč. 22, 1972, č. 45.

⁷⁴ 25 let Pěveckého sboru severočeských učitelů, roč. 22, 1972, č. 45.

⁷⁵ 25 let Pěveckého sboru severočeských učitelů, roč. 22, 1972, č. 45.

důchodcům. Za třicet let účinkování sboru bylo nacvičeno okolo sto sedmdesáti sborových písní a děl.⁷⁶

S tímto hudebním tělesem je spojeno jméno Václava Popa. Ten se stal roku 1949 prvním předsedou sboru. Díky němu se konal v roce 1958 první zahraniční zájezd, konkrétně do Bulharska. Funkci dirigenta sboru vzal do svých rukou jako první profesor Rudolf Voborský. Odešel v roce 1954. Po něm přechodně řídili sbor Vladimír Chalupný, Jaroslav Honner a Miroslav Rejchrt. Následující rok převzal funkci dirigenta již zmíněný Tomáš Fiala, v té době mladý dirigent. Sbor vedl po třicet let a právě za jeho vedení byl sbor velmi úspěšný, důraz byl kladen především na výchovné koncerty na školách a koncertní činnost při významných událostech a výročích. Repertoár byl obohacen skladbami našich i zahraničních skladatelů. Pěvecký sbor severočeských učitelů se účastnil pěveckých soutěží a festivalů nejen v okrese, ale i v kraji. Písně přátelství je název soutěže, na které těleso postoupilo až do ústředního kola (rok 1980). Pěvci pokračovali v koncertování v zahraničí, ať již v zemích jimi navštívených či nikoliv (příkladem je Nizozemí, zde účinkoval sbor poprvé roku 1981). Příležitost zazpívat si na festivalech ve Varně (Májový festival, rok 1972) a v Debrecenu (1974) byla pro sbor velmi významná, protože sbor na ně byl vyslán za účelem reprezentace československého sborového zpěvu. Za posledních deset let (1978-1988) bylo nastudováno na třicet nových skladeb a počet absolvovaných vystoupení vzrostl ze sedmi set na tisíc. Repertoár byl tvořen díly našich i světových klasických skladatelů, soudobých autorů a upravenými písněmi slovanských národů. V roce 1973 byl dirigent PhDr. Tomáš Fiala, CSc. oceněn čestným titulem Vzorný pracovník kultury a o osm let později titulem Zasloužilý pracovník kultury. Fiala se však po třiceti letech svého působení vzdal funkce dirigenta z důvodu časového zaneprázdnění. Jeho nástupce Vladimír Licek neměl snadnou úlohu po tak úspěšném Tomáši Fialovi.⁷⁷

1. září 2001 se stal z čistě mužského pěveckého sboru sbor smíšený. Důvodem byla neschopnost sbor doplňovat o nové členy (pokles zájmu mužské populace o sborový zpěv). Předseda sboru Petr Bergman: „Ještě do května loňského roku, tedy více než padesát let, jsme byli čistě mužským sborem. Nastaly však takové okolnosti, že sbor se nebyl schopen dále doplňovat o nové pěvce. Důvod byl jediný – mizivý zájem mužů o sborový zpěv. Nezbylo než hledat cestu, jak existovat dál, protože většina zbylých pěvců si myšlenku zániku nepřipustila. Po mnoha diskuzích jsme dospěli k názoru, že nejschůdnější bude vytvoření smíšeného sboru.

⁷⁶ -JIS-: *Třicet let zpěvu*, roč. 28, 1978, č. 2.

⁷⁷ (ER): *Jubileum úspěšných pěvců. 40 let Pěveckého sboru severočeských učitelů Česká Lípa*, roč. 38, 1988, č. 4.

Ostatně stalo se tak i jinde, kde mužské sbory také řešily problém další existence obdobně. Dostali jsme se tak do zcela nové situace, takže se opravdu moc nemýlím, když jsem řekl, že začínáme téměř znovu.“ Vzniku smíšeného pěveckého sboru předcházela téhož roku na konci dubna nábor pěvkyní a již v květnu se uskutečnila první společná zkouška. Vyhledky do budoucna nebyly zcela nadějně, pěvkyní bylo stále nedostatek. Prázdninové měsíce však přinesly obrat, ženských členek ve sboru přibývalo a v září, jak již bylo řečeno, vznikl smíšený pěvecký sbor. V tuto dobu vedl sbor Petr Novák.⁷⁸

Koncertovat se začalo již v listopadu v bazilice Věch svatých v České Lípě, zde vystoupil i Českolipský dětský sbor, jehož dirigentem je taktéž Petr Novák. Druhým v řadě byl vánoční koncert uskutečněný 26. prosince 2001 opět s Českolipským dětským sborem. Pro sbor bylo v této době hlavním cílem nacvičit Českou Píseň od Bedřicha Smetany. Sborový repertoár byl poněkud užší, patřilo do něj pouze několik koled, lidových písní a kratších klasických sborových skladeb.⁷⁹

Slova předsedy sboru Petra Bergmana: „Chceme navázat na tradici mužského sboru a jeho výchovných koncertů pro žáky základních a středních škol. Na podzim plánujeme dva v České Lípě, kde bychom již chtěli vystupovat z větší části samostatně.“⁸⁰ Na letním soustředění v roce 2002 začal sbor nacvičovat Missu Pastoralis od Františka Xavera Brixioho.⁸¹

Někteří bývalí členové Českolipského dětského sboru, kteří již „odrostli“, nyní působí v Pěveckém sboru severočeských učitelů, například Lenka Havlová, Jana Havránková a další.⁸²

Věkové rozmezí členů a členek sboru je dvacet pět až sedmdesát pět let.

8.2. Smíšený komorní pěvecký sbor Camerata

Kontaktní informace: Adresa: Červeného Kříže 2348, Česká Lípa, 47001.

Smíšený komorní pěvecký sbor vznikl 1. července 1992.

⁷⁸ VALDMAN, Stanislav: *Pěvecký sbor severočeských učitelů v roce jedna*. Českolipský deník, 10, 2002, č. 29, s. 11.

⁷⁹ VALDMAN, Stanislav: *Pěvecký sbor severočeských učitelů v roce jedna*. Českolipský deník, 10, 2002, č. 29, s. 11.

⁸⁰ VALDMAN, Stanislav: *Pěvecký sbor severočeských učitelů v roce jedna*. Českolipský deník, 10, 2002, č. 29, s. 11.

⁸¹ VALDMAN, Stanislav: *Pěvecký sbor severočeských učitelů v roce jedna*. Českolipský deník, 10, 2002, č. 29, s. 11.

⁸² VALDMAN, Stanislav: *Pěvecký sbor severočeských učitelů v roce jedna*. Českolipský deník, 10, 2002, č. 29, s. 11.

8.3. Českolipský chrámový sbor

Kontaktní informace: Adresa: Českolipský chrámový sbor, Jeřábkovo náměstí 456, Česká Lípa, 47001. email: remd1h@centrum.cz

Českolipský chrámový sbor vznikl roku 2002. Jak již napovídá sám název, sbor se zaměřuje na zpěv duchovních písní. Vedoucími sboru jsou Jitka Raková a Štěpán Přenosil. V současné době má sbor devět členů (šest žen a tři muže) a schází se dle časových možností, převážně jednou za čtrnáct dní.

8.4. Filipovský chrámový sbor

Kontaktní informace: Adresa: Martina Bogarová, Rousova 1135, Česká Lípa, 47001. Tel: 608 232 820, email: bogi@bogi.cz.

Filipovský chrámový sbor působí při bazilice Panny Marie pomocné ve Filipově u Jiříkova. Vedoucí sboru je Martina Bogarová. Těleso se skládá ze třinácti pěvců. Na varhany sbor doprovází Jiří Chlum. Koncerty se konají převážně v okrese Česká Lípa, někdy ale i mimo něj (Praha, Brno nebo Liberec). Některé skladby jsou nacvičovány bez doprovodu (například Miserere mei, Domine Antonia Lottiho, Maria pomoz Zdeňka Pololánika nebo Cantate Domino od Hanse Lea Hasslera), jiné s varhanním doprovodem (Missa in B dur Františka Picka, Missa in C Antona Brucknera či Stabat Mater Františka Tůmy).

8.5. Severočeský filharmonický sbor Česká Lípa-Liberec

Kontaktní informace: Bc. Gerta Zadinová, náměstí Jana Pavla II. 52, Hradec Králové, 50003. Tel: 495 510 229, email: gerta.zadinova@seznam.cz.

Na vzniku Severočeského filharmonického sboru se podíleli dva hudební profesionálové – Josef Zadina a Jiří Malina. Josef Zadina byl ochoten ve prospěch této práce zodpovědět několik otázek týkajících se historie sboru, repertoáru, vystoupení atd..

8.5.1. Josef Zadina (*1955)

Josef Zadina se narodil v České Lípě roku 1955. Po ukončení základního vzdělání v České Lípě se tento mladý muž rozhodl pro studium na teplické konzervatoři. Po jejím absolvování nastoupil na státní konzervatoř v Praze. Ani touto školou své hudební vzdělání neukončil a vystudoval Janáčkovu akademii múzických umění v Brně, kde se zaměřil na dirigování orchestru i pěveckého sboru.

Praxe Josefa Zadiny v hudebním světě je poměrně rozsáhlá. Roku 1979 založil Zadina Českolipský komorní sbor a od jeho vzniku skoro po dobu dvaceti let byl jeho sbormistrem. Od roku 1990 po celé dva roky vedl Brněnský sbor Hudební mládeže a o rok déle i Katedrální sbor na Petrově (taktéž Brno). Do současnosti od roku 1990 je sbormistrem pěveckého sboru Musica Caecilia v České Lípě. Roku 1997 založil a do současnosti vede již výše zmíněný Severočeský filharmonický sbor Česká Lípa – Liberec. Posledním sborem založeným tímto hudebně velmi činným mužem byl roku 2002 Katedrální sbor Cantores Gradecenses z Hradce Králové.

Jak je vidět, Josef Zadina se od dob studií na brněnské Janáčkově akademii múzických umění věnuje nepřetržitě sbormistrovské činnosti. Sám o sobě tvrdí, že život bez zpěvu si neumí představit. Tato časově velmi náročná činnost ho však v životě naplňuje, jak osobně při rozhovoru přiznal. Sborový zpěv není zdaleka cizí ani jeho manželce Gertrudě Zadinové, která se spolupodílí na vedení pěveckého sboru Musica Caecila.

8.5.2. Historie Českolipského komorního sboru

Tento pěvecký sbor počal působit v České Lípě roku 1979. Členy se stali bývalí členové tehdejších dětských pěveckých sborů z okresu. Netrvalo dlouho a sbor se pod vedením Josefa Zadiny vypracoval mezi významná hudební tělesa v Československé republice. Repertoár Českolipského komorního sboru byl vždy rozmanitý, zahrnoval skladby renesanční, barokní, romantické a klasické (například skladby Leoše Janáčka nebo Antonína Dvořáka). Za deset let své existence se těleso zúčastnilo různých významných hudebních akcí, roku 1983 a 1984 festivalu v Lounech, zde získal zlatá pásma. Sbor dokonce natočil film pro Československou televizi, vystoupil v tehdejší televizní pořadu s názvem Města našich dnů a nahrál pro Československý rozhlas skladbu Johanna Sebastiana Bacha Bourrée. Za ni získal čestné uznání Hifi – klubu Československé republiky. Význačným úspěchem za dobu desetileté praxe byla pro sbor především účast na festivalu sborového umění v Jihlavě a na Setkání v Olomouci, což byla přehlídka neprofesionálních sborů. Členové sboru pocítili

potřebu zdokonalení techniky svého zpěvu, proto začali spolupracovat s hlasovou poradkyní dr. I. Slavíkovou. Tento soubor koncertoval jak na domácích pódii, tak i zahraničních. Navázal styky například se sbory v Německu a pořádal s nimi výměnné koncerty. Zavítal také do Polska a Nizozemí.⁸³

Jak bylo již zmíněno výše, Českolipský komorní sbor ukončil svou činnost roku 1997, kdy se stal součástí Severočeského filharmonického sboru a jako samostatné těleso své působení ukončil.

8.5.3. Rozhovor s Josefem Zadinou

Jak a kdy došlo k vytvoření Severočeského filharmonického sboru Česká Lípa – Liberec?

Náš pěvecký sbor vznikl první měsíc roku 1997. Na jeho zrodu jsem se podílel já osobně spolu s Jiřím Malinou, který zastával v té době funkci ředitele teplické Severočeské filharmonie. Právě do roku devadesát sedm, kdy se náš soubor zrodil, působil v České Lípě Českolipský komorní sbor, který se stal součástí Severočeského filharmonického sboru a jako samostatný celek zanikl.

Na jakých místech jste se sborem za dobu své existence vystupovali a jaký repertoár byl představen?

Koncertů jsme absolvovali spoustu. Pečlivě jsem si připravil seznam, abych na žádný z nich nezapomněl. Vezmu to od úplného začátku. První koncert (několik měsíců po založení sboru) se uskutečnil v Moravském Krumlově v kostele svatého Bartoloměje. Koncertu se účastnil i tvůrce námi předneseného díla s názvem *Te Deum* – Zdeněk Pololáník. Hned po tomto vystoupení následovalo další ve Znojmě spolu se zlínskou Filharmonií Bohuslava Martinů. Sbor zazpíval opět *Te Deum* od Z. Pololáníka a k němu přidal ještě *Te Deum* od dvou různých autorů – Antonína Rejchy a Antonína Dvořáka. Byl to takový koncert v duchu *Te Deum*.

Dále jsme v roce 2007 vystupovali společně s Filharmonií Hradec Králové v Hradci Králové (*Stabat Mater* od A. Dvořáka) a v Teplicích s tamní Severočeskou filharmonií (*Missa solemnis* od L. van Beethovena).

⁸³ HOTOVÁ, Yveta: *Jubileum Českolipského komorního sboru*, roč. 39, 1989, č. 20.

Rok 2008 přinesl celkem 4 vystoupení. První se konalo v Liberci (9. symfonie L. van Beethovena), další v Hradci Králové, kam jsme zavítali i rok předešlý (opět třikrát Te Deum – Pololáník, Rejcha, Dvořák). Poté jsme poprvé se sborem vyjeli za naše hranice a to do polského Zgorzelce. Poslední koncert tohoto roku se konal ve Znojmě, kde jsme představili tři díla Antonína Dvořáka.

Takto bychom mohli pokračovat rok za rokem, koncertů byla opravdu celá řada. Ve zkratce uvedu alespoň jeden koncert ročně a jeho repertoár. Roku 1999 jsme se poprvé ukázali v Děčíně s tzv. Vánoční od Luboše Fišera, v roce 2000 například v Plzni - Missa solemnis L. van Beethovena, 2001 v Brně v katedrále svatého Petra a Pavla, tam zaznělo několikero skladeb Z. Pololáníka, 2002 ve Cvikově s pestrým repertoárem, pro posluchače jsme připravili například Cantate Domino od Hanse Lea Hasslera nebo Ecce quomodo moritur Jacoba Galluse Handela, 2003 v chrámu svatého Mikuláše ve Znojmě se skladbami Antonína Dvořáka, 2004 v Hradci Králové (A. Dvořák - Requiem), 2005 v Lichtenštejnském paláci v Praze opět s díly Zdeňka Pololáníka, 2006 také v Praze na mezinárodním hudebním festivalu Žižkovský podzim, zde zazněl Z. Pololáník, R. J. Dvořák či W. A. Mozart, 2007 v Brně (Liturgická mše Z. Pololáníka), 2008 na hradu Bezděz s několika skladbami L. van Beethovena, 2009 v Hradci Králové, pro tento koncert jsme připravili různorodý repertoár (ku příkladu F. M. Bartholdyho, V. Nováka nebo A. Dvořáka. Zde spolu s námi vystoupil i Českolipský dětský sbor. V roce 2010 sbor koncertoval spolu s dalšími pěveckými sbory v Chrámu svatého Víta v Praze. Tohoto roku i roku 2011 jsme absolvovali více koncertů než v předešlých letech. Z roku 2011 zmíním koncert v Liberci. V minulém roce bylo pro nás významnou událostí účinkování na mši arcibiskupa Dominika Duky.

Jaké koncerty máte letos v plánu?

V blízké době máme v plánu opravdu celkem velké množství koncertů. Zanedlouho vyjedeme do Hradce Králové na Slavnost Soslání Ducha Svatého. Poté nás čeká opět Hradec Králové, kde budeme účinkovat při mši svaté k připomínce arcibiskupa K. Otčenáška. Vystoupení je na seznamu opravdu hodně – na Noci kostelů v Hradci Králové, v divadle F. X. Šaldy v Liberci, v Srbské Kamenici, ve Varnsdorfu, v České Lípě, Karlových Varech nebo v Předklášteří u Tišnova.

Nepochybuji, že sbor přípravu na žádné z vystoupení nepodcení a vydá ze sebe vše. Po každém koncertě se všichni shodneme, že ten pocit v nitru, který máme, se nedá ničím jiným nahradit.

Závěr

Hlavním úkolem této práce bylo vytvoření uceleného přehledu týkajícího se historie i současnosti regionu Česká Lípa, jeho současné hudební kultury a především pěveckých sborů, které zde působí. Za pomoci knižní literatury, materiálů poskytnutých Okresním archivem v České Lípě, osobních setkání se sbormistry i členy pěveckých sborů, učiteli ze Základní umělecké školy Česká Lípa, v určité míře i vlastních zkušeností a vědomostí, se tento cíl podařilo splnit.

Již před tím, než jsem započala se sběrem informací k danému tématu, jsem věděla, že v České Lípě a jejím okolí působí početná řada pěveckých souborů. Zaměřila jsem se tedy na ty nejznámější a nejvýznamnější z nich a blíže je představila. Zabývala jsem se především jejich úspěchy a získanými oceněními, podle nichž se dá posoudit jejich úroveň a kulturní přínos pro region.

Kulturní význam sborového zpěvu je bohužel na úpadku. Informovanost lidí o reprezentaci našeho kraje zdejšími pěveckými tělesy, jak na vystoupeních při různých příležitostech, tak i na pěveckých soutěžích, festivalech atd., není příliš vysoká. Zeptáte-li se několika náhodně vybraných občanů České Lípy, zda znají alespoň některé ze zdejších pěveckých sborů (případně jejich činnost v regionu), odpovědi jsou poněkud zarážející. Nebo je naopak v této době zcela obvyklé, že povědomí veřejnosti o hudebních tělesech obecně nebo konkrétně pěveckých sborech je jen velmi nepatrné? Samozřejmě nalezneme pár nadšenců, kteří se tímto hudebním oborem zabývají.

Petr Novák, sbormistr několika pěveckých sborů na Českolipsku, se mi osobně zmínil, že práce s pěveckými sbory ho neskonalé baví a naplňuje, ale zájem ze strany dětí i rodičů, který neustále klesá, je pro něj v určitém směru demotivující. Z dlouholetých zkušeností říká, že když už se prý někteří z rodičů rozhodnou umístit svého potomka do pěveckého sboru, často tak činí bez dlouhého rozmýšlení. Nezohledňují vlohy či potřeby dítěte a jsou vlastně rádi, že dítě „něco dělá“. Pokud však dítě navštěvuje pěvecký sbor spíše z potřeby rodičovské a není dostatečně motivováno, vede tento fakt ke stagnaci vývoje sboru. Není poté snadné některým rodičům vysvětlit, že pro dítě není tato aktivita zcela vhodná. Mají totiž tendenci být neobjektivní a přijímají toto tvrzení jako nedocnění kvalit svého dítěte.

V současné době není snadné získat přízeň a nadšení dětí pro sborový zpěv. Tento problém by měli řešit rodiče dětí, kteří v současnosti opomíjejí jejich rozvoj v mimoškolních aktivitách. Pokud rodiče nevytvoří snahu v rozvíjení dítěte tímto směrem, bude se tento jev

neustále prohlubovat a zhoršovat s každou další generací. Důkazem je rozdíl mezi nadšením dětí a dospělých pro sborový zpěv před pár desítkami let a dnes. V dnešní situaci finanční krize je stále více rodin, které nemohou dětem dopřát mimoškolní vzdělávání.

U pěveckých sborů složených z dospělých vokalistů není problémem nedostatečná motivace. Dospělí již navštěvují sbory ze své vlastní iniciativy, ta je bohužel poměrně nízká. Některá tělesa se v důsledku tohoto faktu v průběhu let nepodařilo zachovat. Členů ubývalo a sbory musely být rozpuštěny, ostatní se rozhodly situaci zachránit tím, že se sloučily s jiným pěveckým sborem, aby nemusela být jejich činnost ukončena. Přesto nalezneme hudební tělesa, ve kterých dospělí jedinci věnují sborovému zpěvu mnoho ze svého volného času. Těch je hodno si v dnešní uspěchané době vážit.

Česká Lípa je menším okresním městem, přesto se v ní zrodily pěvecké sbory vysoké umělecké úrovně. Z hlediska dosažených úspěchů je zde nejvýznamnějším dětským sborem Českolipský dětský sbor, ze sborů dospělých je jím Pěvecký sbor severočeských učitelů, který je zároveň i sborem s nejdelší historií v regionu.

Lidé žijící v České Lípě nebo jejím okolí navštěvují vystoupení pěveckých sborů zřídka. Příčinou je nízká informovanost dětí i dospělých z Českolipska o sborovém hudebním dění v regionu. Těmto kulturním akcím by prospěla rozsáhlejší mediální propagace. Pořadatelé sborových vystoupení mohou vynaložit větší úsilí za účelem zlepšení marketingu sborového zpěvu (oslovení mateřských, základních i středních škol například prostřednictvím letáčků s informacemi o současně konaných sborových koncertech, články v regionálním tisku, vysílání regionální televize či rozhlasu atd.).

Pěvecké sbory mají možnost využívat dotací z ministerstva školství a kultury nebo grantů z Evropské unie. Tyto finance by mohly být využity například za účelem zahraničních vystoupení, kde by sbory reprezentovaly naši zemi. Členové sborů by jistě byli i více motivováni k činnosti.

Do budoucna je třeba tradici sborového zpěvu (i hudební kultury všeobecně) udržovat, nadále ji rozvíjet a předávat dalším generacím.